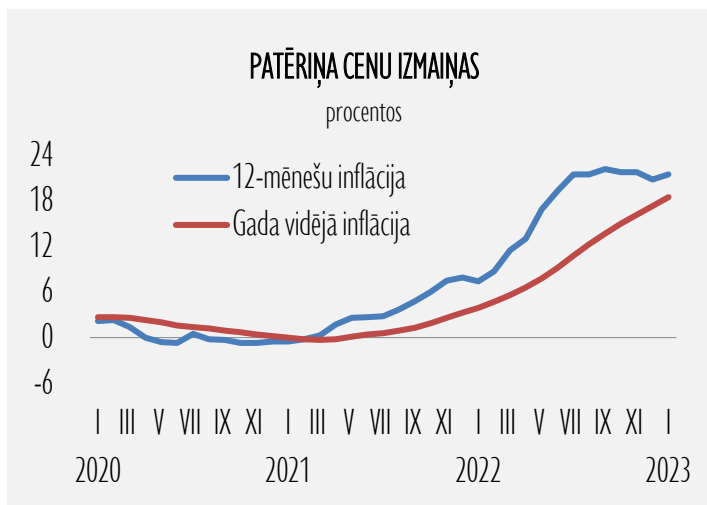

Par patēriņa cenām 2023. gada janvārī

Janvārī vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2023. gada janvārī, salīdzinot ar 2022. gada decembri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,5 %. Precēm tas pieauga par 0,5 %, bet pakalpojumiem – par 0,7 %.

Tradicionāli janvārī ir vērojams cenu pieaugums. Šogad janvārī vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas, ko galvenokārt ietekmēja cenu kāpums pārtikai, cenu kritums apģērbiem un apaviem, kā arī nodokļu likmju un tarifu izmaiņas, kas tradicionāli ir noteikušas cenu kāpumu gada sākumā.

Lielākā palielinošā ietekme janvārī bija cenu pieaugumam pārtikai par 1,3%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Pārtikai janvārī tradicionāli ir sezonai raksturīgs cenu palielinājums. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam maizei un citiem konditorejas izstrādājumiem, svaigiem augļiem, pienam un olām, savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam sieram, biezpienam un sviestam. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē samazinās jau desmito mēnesi pēc kārtas. Janvārī mēneša laikā tās samazinājās par 0,8 %, bet gada laikā bija vērojams kritums par 3,3 %. Cenu kritumu janvārī noteica augu eļļu, piena produktu un cukura cenu samazināšanās, savukārt graudaugiem un gaļai tās praktiski saglabājās nemainīgas. Visstraujāk cenas samazinājās augu eļļām, ko noteica vājš importa pieprasījums pasaulē un plašas eksporta piegādes. Piena produktu cenu indekss janvārī sasniedza zemāko līmeni pēdējo 12 mēnešu laikā. To noteica ierobežotais importa pieprasījums pēc ilgstošām piegādēm par dominējošajām cenām, ko noteica tirgus gaidas par turpmāku cenu kritumu un pieaugošās piegādes no Okeānijas. Cukuram cenas samazinājās pēc strauja kāpuma iepriekšējos divos mēnešos. Cenu kritums galvenokārt bija saistīts ar labu ražu Taizemē un labvēlīgiem laikapstākļiem cukurniedru kultūru augšanai galvenajos Brazīlijas audzēšanas apgabalos. Savukārt no galvenajiem graudaugiem pasaules cenas pieauga rīsiem un kukurūzai, bet miežiem un kviešiem janvārī samazinājās. Kviešu cenas janvārī kritās trešo mēnesi pēc kārtas, ko nodrošināja lielākas piegādes nekā iepriekš prognozēts produkcijai no Austrālijas un Krievijas. Tomēr graudaugu cenas pasaulē joprojām bija par 4,8 % augstākas nekā iepriekšējā gada janvārī. No gaļas produktiem pasaules cenas janvārī samazinājās cūkgaļai, mājputnu un liellopu gaļai, ko noteica lielāka eksporta pieejamība no vadošajiem piegādātājiem, bet, palielinoties importa pieprasījumam, cenu kāpums bija vērojams aitu gaļai.

Pakalpojumiem cenas janvārī pieauga par 0,7 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam ambulatorajiem pakalpojumiem ārstu speciālistu un zobārstniecības pakalpojumu sadārdzināšanās dēļ un atkritumu savākšanai, ko ietekmēja dabas resursu nodokļa palielināšana sadzīves atkritumiem.

Vērā ņemams cenu pieaugums bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 6,1 % un alkoholiskajiem dzērieniem par 1,9 %, kas kopā kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem.

Pēc būtiskā cenu krituma iepriekšējā mēnesī janvārī bija vērojams neliels cenu kāpums degvielai – par 1,4 %, ko galvenokārt noteica dīzeldegvielas sadārdzināšanās un kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Degvielas cenas joprojām saglabājas augstas, ko ietekmē augstās naftas cenas pasaulē. Pasaules naftas cenas pēc krituma iepriekšējā gada novembrī–decembrī, šogad janvārī nedaudz pieauga – mēneša laikā vidēji par 2,8 %. To galvenokārt izraisīja cerības uz pieprasījuma atjaunošanos Ķīnā pēc stingro Covid-19 ierobežošanas pasākumu atcelšanas un dati par inflācijas tempu palēnināšanos.

Lielākā samazinošā ietekme janvārī bija arī cenu kritumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,3 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kritumam elektroenerģijai par 4,7 %, ko ietekmēja tās cenas straujš kritums biržā decembra beigās, janvāra sākumā un vidū, samazinot tarifus, kas piesaistīti elektroenerģijas biržas cenām. Elektroenerģijas cenu kritumu veicināja labvēlīgie laika apstākļi elektroenerģijas ieguvei Eiropā – mērens laiks, augsta izstrāde no ūdens un vēja, kā arī patēriņa kritums svētku brīvdienu rezultātā, cenu kritums citiem energoresursiem un enerģijas plūsmu pieaugums no Somijas un Zviedrijas. Cenas samazinājās arī cietajam kurināmajam – par 6,2 % un siltumenerģijai – par 0,6 %. Savukārt dabasgāzei bija vērojams neliels sadārdzinājums (par 1,3%) saistībā ar tarifa izmaiņām no šī gada 1. janvāra.

Samazinoša ietekme janvārī saistībā ar sezonālām izpārdošanām bija cenu kritumam apģērbiem un apaviem (samazinājums par 4,6%), kas kopējo patēriņa cenu līmeni attiecīgi samazināja par 0,2 procentpunktiem.

2023. gada janvārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada janvāri, patēriņa cenas pieauga par 21,5 %. Gada vidējā inflācija bija 18,5 %.

Šogad patēriņa cenas stabilizēsies. Galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, būs vērojama arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Ņemot vērā nenoteikto ģeopolitisko situāciju un inflācijas dinamikas bāzes efektu, 2023. gadā kopumā vidējā gada inflācija paredzama 9 % robežās.